

Trojí tradice Dobré Vody u Českých Budějovic (hornická, poutnická, lázeňská).

Předchůdcem Dobré Vody nebyla středověká poddanská osada, nýbrž rozptýlená obydlí horníků a drobné zemědělské usedlosti v okolí šachet a pramene léčivé vody. Těžba zlata, lázeňství a církevní poutě vytvářely její stáletou tradici.

Tradice hornická

Ještě na začátku 16. století nebylo na území dnešní Dobré Vody nic než les a pole, patřící českobudějovickým poddaným ze Suchého Vrbného a Pohůrky. Teprve v polovině století ožilo celé pohoří na východ od města rušnou hornickou činností. V suchovrbenském úseku se vyskytoval především křemen, obsahující hlavně pyrit, arsenopyrit a též ryzí zlato. V roce 1555 byla tu ražena štola sv. Václava, do jejíž výnosnosti se vkládala velká naděje; ta se však nesplnila a práce byla roku 1587 zastavena. Touha po zlatě přilákala nové podnikatele, kteří pokračovali v kutání až do povstání českých stavů proti Habsburkům. Již předtím se začala v údolí potoka razit nová štola sv. Šebestiána, směřující na jih ke Srubci. Sotva však pominulo bezprostřední vojenské nebezpečí, ustavilo se roku 1624 v Českých Budějovicích nové těžářstvo a obnovilo kutání na šebestiánském cechu. Třicetiletá válka přinášela mnoho nejistoty a hospodářských potíží. Těžba byla opět zastavena, doly se zaplnily ne-

odčerpávanou vodou a havří odešli jinam.

V polovině 18. století ožilo území novým hornickým životem. Bylo obnoveno dolování na cechu sv. Šebestiána, přejmenovaném po nové žile na sv. Barboru, jehož se ujal jako hlavní podílník hrabě Berchtold. Jiné těžářstvo přešlo štola sv. Václava a cech sv. Anny. Vážnou překážkou velkorysejšího podnikání byl nedostatek finančních prostředků soukromých těžářstev. Proto se od poloviny století začal podílet na důlní činnosti stát. Neméně vážným problémem byla voda, již se spotřebovalo velké množství k provozu stoup na drčení křemene. Na přání státní správy byla postavena nová drtírna až u řeky Malše. Roku 1771 se Berchtold vzdal financování prací a těžářstvo se dostalo do obtížné situace. Roku 1778 stát převzal větší počet kusků a získal tak rozhodující vliv na dobrovodské dolování. Možnost větších investic se brzy projevila ve zvýšené činnosti. Roku 1784 byl na Dobrou Vodu přenesen horní úřad a od devadesátých let nesl stát veškeré důlní náklady sám. V letech 1770-1808 se tu vyrubalo 30 041 tun křemene, z nichž se vytěžilo 70,288 kg zlata. Jelikož náklady stále stoupaly, přestalo se dolování vyplácet. Proto byly roku 1809 další práce v dobrovodském revíru zastaveny.

K novým důlním pokusům došlo až koncem 19. století. Roku 1893 se u zdi hřbitova za kostelem hloubila šachta sv. Anny, ale když dosáhla hloubky 30 m, práce na ní skončila. O 2 m hlubší byla druhá šachta, hloubená u nového hřbitova.

Roku 1899 vznikla nová těžářská společnost Rudolfsstädter Ertbergbau-Gewerkschaft převážně s německým kapitálem, do jejíhož čela byl postaven místních poměrů znalý ing. Mikesch. Začátek 1. světové války ukončil spekuláční činnost těžářstva, jehož členům se naskytly výhodnější formy podnikání. Ještě za 1. republiky navrhoval bývalý zaměstnanec této společnosti ing. Hauser obnovit důlní činnost, ale zůstalo jen při plánu, a tak

těžba zlata na Dobré Vodě definitivně skončila. Dnes na ni upomínají jen pozůstatky několika štol a šachet. Kolem obce jsou patrné haldy vytěžené hlušiny a v lesích se dochoval rozvětvený systém stok, kterými se z okolních rybníků přiváděla k dolům potřebná voda. Dosud stojí patrový dům, v němž sídlil horní úřad. Ukázky dobrovodského zlata jsou v mineralogických sbírkách Národního muzea v Praze a v Jihočeském muzeu v Českých

v 2. polovině 18. století. Malý kostelík vyhovoval zájmu věřících a neudrživých stále méně a nepomohla ani přístavba dvou kaplí. Proto již roku 1718 podal českobudějovický děkan V. Schwantle návrh, aby byl postaven nový prostorný kostel. Uskutečnění záměru bylo odsouhlaseno, dokud si je nevyntulo nebezpečí, že se klenba kostelíku zřítí. K navrhované stavbě velkého kostela proto došlo. Byla zadána pražskému staviteli Kiliánu Ignáci

Budějovicích.

Tradice poutnická

Rudné bohatství mělo pochopitelně vliv na složení a jakost vody, jež vytékala z okolních skal. Lidová zkušenost brzy rozpoznala léčivé účinky této sirnatoželezité vody. V roce 1629 ji použila k pití a omývání manželka českobudějovického radního písaře Jana Karmenského z Ebenfeldu a její nemoc postupně mizela. Na její naléhání zkusil také Karmenský účinek vody na svůj oční neduh rovněž s dobrým výsledkem. Jako výraz vděčnosti se manželé rozhodli, že nad pramenem dají svým nákladem postavit kostelík. Svůj záměr uskutečnili v letech 1630-1632. Nový kostelík byl zasvěcen P. Marii Bolestné. Jeho okolí se začalo říkat U dobré vody. Roku 1699 se usadil v domku pod návrším poustevník, jehož následovníci tu žili ještě

Dienzenhoferovi. Dne 12. 7. 1733 byl položen základní kámen k architektuře oválného půdorysu, jež byla v hrubé stavbě dokončena v létě 1735. Stavitel si přizval ke spolupráci malíře Václava Vavřince Reintera, který použil k freskové výzdobě kupole vedle symbolického vyjádření sedmi ran P. Marie i znázornění pramene léčivé vody a místní pověsti o záchraně havíře, který zbloudil ve štolách. Spoluprací obou umělců vzniklo dílo velké umělecké hodnoty, na něž byli obyvatelé právem hrdí. Sochařskou výzdobu průčelí provedl Josef Dietrich a štukové doplňky v interiéru Giovanni da Allio. Kostel byl slavnostně vysvěcen v říjnu 1739 a přešlo na něj zasvěcení P. Marie Bolestné, jejíž oltářní obraz byl sem přenesen z původního kostelíku. Doplňování vnitřní výzdoby pokračovalo i později. Krásně

řezanou kazatelnu dodal Leopold Hueber až v roce 1756. Konsekrace kostela se uskutečnila za účasti pražského světícího biskupa 24. června 1763. Ačkoliv se stal cílem velkých procesí a poutí pro široké okolí, stále neměl vlastního kněze; byl při něm jen zvoník a poustevník. Teprve roku 1777 byl na Dobré Vodě ustanoven rezidenční kaplan s omezenými pravomocemi a roku 1785 zřízena samostatná lokalie. Ta byla přeměněna na faru v roce 1858.

Po dokončení nového kostela sloužil opravený kostelík i nadále jako kaple sv. Linhart a potřebám českých věřících. Do začátku 19. století však opět zchátral natolik, že byl roku 1809 dán souhlas k jeho prodeji v dražbě. Jeden z pozdějších majitelů jej přeměnil v hostinec.

Postupem času církevních procesí ke kostelu P. Marie ubývalo, ale vzrůstala se sláva dobrovodských poutí o velikonočních svátcích. Jejich tradice byla přerušena za 2. světové války a trvalo dlouho, než znovu ožila. Také kostel prošel několika stavebními opravami. Poslední byla dokončena v letošním roce. V současné době probíhá z iniciativy obecního úřadu obnova zděných kapliček křížové cesty kolem kostela.

Tradice lázeňská a rekreační

Roku 1677 dal českobudějovický magistrát postavit pod návrším nevelké stavení s osmi vanami, sloužící jako lázeň. Provoz byl zahájen o rok později, ale výnosy za první léta byly vcelku malé. Od roku 1683 patřila lázeň ke kostelíku a zvoník byl jejím správcem. Jelikož lázeň postrádala jakékoliv vybavení pro hosty, byla roku 1720 postavena v jejím sousedství hospoda. Jejím majitelem se stal magistrát, který ji začal i s lázními pronajímat. Roku 1779 se však stavebně znovu rozšířená hospoda zbavil prodejem tehdejšímu nájemci a od té doby byl celý objekt v soukromém majetku.

Přes silnou konkurenci schwarzenberských lázní v nedaleké Libniči zůstávaly dobrovodské lázně stále v

provozu. K lázeňskému domu s hostincem přibýlo menší lázeňské stavení u štoly sv. Ondřeje. Vody se užívalo ke koupelím i k pití a byla doporučována k léčení slabých nebo ochromených údů. V poslední době své existence lázně poskytovaly koupele s iróné, jódové, jehličnaté, sladové a tříslové. Ještě v r. 1929 obecní zastupitelstvo žádalo zemský úřad, aby byl Dobré Vodě přiznán statut lázeňského místa. Jak se dalo předpokládat, neměla žádost úspěch, protože pro lázeňský provoz chyběly další nezbytné předpoklady. Velmi primitivní vybavení lázní zavinilo, že zájem hostů ochaboval, takže v průběhu 2. světové války definitivně zanikly. Menší lázeňské stavení bylo zbouráno r. 1967. Bývalý lázeňský dům s hostincem sice dočnes stojí, ale vanové zařízení bylo již dávno odstraněno a hostinec zrušen. Proti němu stojí kaplička nad pramenem vytékajícím ze štoly. Ještě před válkou používal této vody majitel sodovkárny v Č. Budějovicích Zátka k výrobě oblíbených limonád. V období nedávného extenzivního zemědělského hospodaření došlo k znehodnocení tohoto pramene, takže voda byla na dlouhou dobu označena za nepitnou. Dnes i dobrovodští občané používají vodu z městského vodovodu.

Pro svou polohu na okraji komplexu lesů bývala Dobrá Voda oblíbeným cílem vycházek a výletů Budějovičanů, pro jejichž pohodlí tu vzniklo několik výletních hostinců. Patřily k nim hotel Emaus, Lesní mlýny a německý hostinec Schoppenhauerů. Na konci lesnatého údolí České Švýcarsko byla postavena slohová restaurace téhož jména. Hotely umožnily delší pobyty letních hostů ze vzdálených míst, i z Vídně. Dobrá Voda měla reálné předpoklady stát se rekreačním střediskem pro rozrůstající se České Budějovice. Tato vyhlídka se uskutečnila jen v omezené míře v důsledku rozvoje automobilové dopravy, který umožnil vyhledávat k rekreaci místa vzdálenější než při konečné stanici městské hromadné dopravy. Větrné návštěvníky

Dobré Vody odrazovala likvidace téměř všech pohostinských zařízení.

Z vývoje obce

Důlní podnikání přilákalo na Dobrou Vodu nevelký počet havířů, takže ještě v r. 1787 bylo tu všehovšudy jen 25 chalup a zemědělských usedlostí, které patřily jednak do Suchého Vrbného, jednak k Pohůrce. Roku 1777 byla u lokalie otevřena také škola. Měla jen jednu třídu a navštěvovaly ji děti i ze Suchého Vrbného, Hlinska, Pohůrky, Srubce a ze vzdálených Třebotovic a Kaliště. Teprve r. 1820 byly roztroušené domy spojeny v osadu Dobrá Voda, patřící spolu se Suchým Vrbným a Pohůrkou k obci Mladé. V r. 1840 byly tu napočítány 33 usedlosti s 242 obyvateli. Do r. 1880 vzrostl počet na 277 lidí, z nichž 177 byli Češi. Bez ohledu na tento poměr národností byla r. 1872 česká škola přemístěna do Třebotovic a na Dobré Vodě se vyučovalo jen německy. S tím se nechtěli čeští obyvatelé smířit a založili za vedení faráře Františka Zachara Dobrovodskou maticí školskou. Museli prokázat hodně rozhodnutí a vynaložit velké úsilí, než se jim podařilo přes obstrukce německého vedení obce Mladé prosadit zřízení samostatné české školy. Zachar sám si připadal jako farář "hořkovodský". Škola byla otevřena koncem r. 1891 v nové budově jako dvoutřídková pro české děti z Dobré Vody, Suchého Vrbného, Pohůrky a Srubce. Počet obyvatel v Dobré Vodě rok od roku stoupal a přispěl k tomu, že v r. 1903 byla oddělena od Mladého a stala se samostatnou politickou obcí. Tou zůstala až do r. 1949, kdy se stala součástí města Č. Budějovic. Po celou tu dobu zůstávala bez průmyslu i bez provozoven. Nyní je Dobrá Voda s 2248 obyvateli (v r. 1991) znovu samostatnou obcí. Řízení obce převzali do svých rukou místní občané a obecní úřad si předsevzal udržet a co nejvíce rozšířit rekreační ráz obce. Jsou předpoklady, že se mu to skutečně podaří.

Karel PLETZER

Ilustrace Václav MORAVA